

Sygn. akt I ACa 1029/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Bogusław Suter
Sędziowie	:	SA Jarosław Marek Kamiński SO del. Elżbieta Siergiej (spr.)
Protokolant	:	Anna Bogusławska

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z o.o. w B.**

przeciwko **A. Ć. i G. Ć.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 20 sierpnia 2015 r. sygn. akt I C 663/14

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie II o tyle, że uznaje umowę za bezskuteczną w zakresie sprzedaży należącego do T. Ć. udziału w 1/2 części w prawie własności nieruchomości stanowiącej przedmiot tej umowy i oddala powództwo w pozostałej części;**

b) **w punkcie III o tyle, że zasądza od pozwanych na rzecz powoda (...),50 (trzy tysiące dziewięćset jedenaście 50/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanych (...) (dwa tysiące sto trzy) złote tytułem zwrotu kosztów procesu instancji odwoławczej.

(...)

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko T. Ć., L. Ć., A. Ć. i G. Ć. powód (...) Spółka z o.o. w B. domagał się uznania za bezskuteczną w stosunku do niego zawartą przed notariuszem A. K. prowadzącą kancelarię notarialną w P. umowę sprzedaży z dnia 20 maja 2013 roku, numer repertorium (...), mocą której dłużniczka powoda T. Ć. oraz L. Ć. sprzedali na rzecz A. Ć. i G. Ć. udziały po 1/2 części dla każdego z nich we własności nieruchomości składającej się z działek o numerach ewidencyjnych: (...) obręb (...) (...) obręb (...) - D. i (...) obręb (...) - D., położonych w gminie C., powiat (...), dla których Sąd Rejonowy w Przasnyszu IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) - w celu ochrony przysługującej powodowi wobec dłużniczki T. Ć. wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21 sierpnia 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13, wierzytelności w kwocie 84.100,76 złotych z ustawowymi odsetkami: od kwoty 10.399,16 złotych za okres od 29 listopada 2012 roku do dnia zapłaty i od kwoty 73.701,60 złotych za okres od 29 listopada 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami sądowymi w kwocie 1.052 złote i kosztami zastępstwa procesowego w kwocie 3.617 złotych. Powód wniósł też o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7.217 złotych.

Pozwani L. Ć., A. Ć. oraz G. Ć. wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz każdego z nich kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej, tj. w kwocie 7.200 złotych oraz kosztów uiszczonych przez pozwanych opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Podnosili, że choć L. Ć. jest mężem T. Ć., a A. Ć. i G. Ć. są jej synami, to od (...) nie utrzymują oni z T. Ć. bliższych relacji. A. Ć. oraz G. Ć. od wielu lat posiadają własne rodziny i żyją na własny rachunek. Z kolei L. Ć. od 2012 roku pozostaje w nieformalnej separacji z T. Ć., a wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2012 roku w sprawie III RC 2/12 Sąd Rejonowy w Przasnyszu orzekł rozdzielną majątkową pomiędzy L. Ć. a T. Ć.. Pozwani nie wiedzieli o zaciąganych przez T. Ć. zobowiązaniach związanych z prowadzoną przez nią na własny rachunek działalnością gospodarczą, nie wiedzieli również, iż powód wystąpił do Sądu Okręgowego w Gdańsku z pozwem przeciwko T. Ć. o zapłatę kwoty 84.100,76 złotych. Wskazywali, że skoro Sąd Rejonowy w Przasnyszu wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2012 roku w sprawie III RC 2/12 ustanowił rozdzielną majątkową pomiędzy L. Ć. a T. Ć., to tak T. Ć., jak i L. Ć. w drodze umowy z dnia 20 maja 2013 roku mogli sprzedać wyłącznie przysługujący każdemu z nich udział w nieruchomości objętej tą umową i dlatego L. Ć., który nie jest dłużnikiem powoda, a umową z dnia 20 maja 2013 roku sprzedał przysługujący mu udział w nieruchomości objętej tą umową, nie ma legitymacji biernej w niniejszej sprawie. Pozwani podnosili również, że w chwili zawarcia umowy sprzedaży z dnia 20 maja 2013 roku objęta nią nieruchomość nie była już przedmiotem egzekucji, gdyż prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Przasnyszu T. I. (1) postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 610/12 zostało umorzone w dniu 20 maja 2013 roku. Wskazywali także, że wierzytelność powoda, której ochrony domaga się w niniejszym postępowaniu, została w znacznej części spłacona przez T. Ć. jeszcze przed wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13. Nadto podnosili, że powód nie wykazał, aby pozwana T. Ć. była niewypłacalna.

Pozwana T. Ć. kwestionowała istnienie wierzytelności powoda, której ochrony domagał się w niniejszym postępowaniu.

Wyrokiem z 20 sierpnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Ostrołęce uwzględnił powództwo wobec pozwanych A. Ć. i G. Ć. uznając za bezskuteczną w stosunku do powoda zawartą przed notariuszem A. K. prowadzącą kancelarię notarialną w P. umowę sprzedaży z dnia 20 maja 2013 roku, numer repertorium (...), mocą której dłużnik T. Ć. oraz L. Ć. sprzedali na rzecz pozwanych A. Ć. i G. Ć. udziały po 1/2 części we własności nieruchomości składającej się z działek o numerach ewidencyjnych: (...), położonych w gminie C., powiat (...) - w celu ochrony przysługującej powodowi wobec dłużnika T. Ć. wierzytelności wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13 w kwocie 84.100,76 złotych wraz z ustawowymi odsetkami. Tytułem zwrotu kosztów procesu Sąd Okręgowy zasądził od pozwanych A. Ć. i G. Ć. na rzecz powoda 7.823 złote odstępując

od obciążania powoda kosztami procesu na rzecz pozwanych T. Ć. i L. Ć.. Jednocześnie Sąd ten oddalił powództwo wobec pozwanych T. Ć. oraz L. Ć..

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia faktyczne:

Pozwana T. Ć. w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej co najmniej od początku 2012 roku nabywała od powoda paliwa z odroczonym terminem zapłaty. T. Ć. nie opłaciła jednak wystawionych przez powoda faktur VAT nr (...), z terminami płatności na dzień 28 listopada 2012 roku. W dniu 20 maja 2013 roku T. Ć. zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.

Umową sprzedaży z dnia 20 maja 2013 roku zawartą przed notariuszem A. K. w jej kancelarii notarialnej w P. za numerem repertorium (...) T. Ć. i jej małżonek L. Ć. zbyli na rzecz każdego ze swoich synów A. Ć. i G. Ć. swoje udziały po 1/2 części w nieruchomości składającej się z działek o numerach ewidencyjnych: (...) oraz (...), położonych w gminie C., powiat (...) za kwoty po 75.000 złotych, przy czym każdy z kupujących zobowiązał się zapłacić tę kwotę do rąk wierzycieli ujawnionych w księdze wieczystej nr (...) do dnia 20 czerwca 2013 roku. Zawierając tę umowę T. Ć. i jej małżonek L. Ć. oświadczyli, że pozostają we wspólności majątkowej małżeńskiej, podczas gdy Sąd Rejonowy w Przasnyszu wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2012 roku w sprawie III RC 2/12, który uprawomocnił się w dniu 9 maja 2012 roku, ustanowił, z dniem 4 stycznia 2012 roku, rozdzielną majątkową małżeńską pomiędzy L. Ć. a T. Ć..

Po odliczeniu kwot przeznaczonych na spłatę wierzycieli T. Ć. z tytułu umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku otrzymała w tym dniu gotówką 46.340,37 złotych, którą wydatkowała w całości na spłatę dalszych zobowiązań oraz na swoje utrzymanie. Obecnie T. Ć. utrzymuje się z wynagrodzenia za pracę w kwocie 1.250 złotych netto miesięcznie, nie posiada żadnych oszczędności, nieruchomości, ani wartościowych rzeczy. Z kolei L. Ć. z tytułu sprzedaży swojego udziału w nieruchomości otrzymał 68.879,30 złotych. W ocenie Sądu Okręgowego, wskutek dokonanej sprzedaży nieruchomości T. Ć. stała się niewypłacalna.

Postanowieniem z dnia 20 maja 2013 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Przasnyszu T. I. (2) umorzył prowadzone przeciwko T. Ć. postępowanie egzekucyjne w sprawie KM 610/12 z uwagi na to, że dochodzona przez innego niż powód wierzyciela należność została uiszczona wraz z kosztami postępowania. Egzekucja ta była skierowana do nieruchomości dłużniczki, a w księdze wieczystej nr (...) wpisane było stosowne ostrzeżenie.

T. Ć. i L. Ć. pozostają małżeństwem, aczkolwiek od kilku lat nie mieszkają razem. A. Ć. i G. Ć. nie mieszkają razem z matką od 2009 roku i od tego czasu nie utrzymują z nią bliższych kontaktów. W okresie od sierpnia 2012 roku do października 2013 roku w rodzinie L. Ć. i T. Ć. były przeprowadzane interwencje policji z powodu scysji pomiędzy małżonkami i na skutek zawiadomienia o kradzieży. W październiku 2013 roku na wniosek Komornika przy Sądzie Rejonowym w Działdowie policja zapewniała asystę przy czynnościach egzekucyjnych z nieruchomości T. Ć. i L. Ć. położonej w D..

Sąd Okręgowy przyjął, że pozwani A. Ć. i G. Ć. nie wiedzieli o niewypłacalności T. Ć.. Przed zawarciem w dniu 20 maja 2013 roku umowy sprzedaży zwracali się do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Przasnyszu T. I. (2) prowadzącego kancelarię w M. o udzielenie informacji o zobowiązaniach T. Ć. związanych z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą. A. Ć. wpłacił temu Komornikowi na poczet zobowiązań T. Ć. kwotę 4.300 złotych, wskutek czego Komornik umorzył prowadzone przeciwko niej postępowanie egzekucyjne. A. Ć. i G. Ć. nie zwracali się natomiast o udzielenie analogicznych informacji do innych komorników, którzy, jak Sąd ustalił, prowadzili w tym czasie przeciwko T. Ć. liczne postępowania egzekucyjne, z których jedynie trzy zakończyły się wyegzekwowaniem wierzytelności, a pozostałe zostały umorzone z uwagi na brak majątku podlegającego egzekucji. A. Ć. i G. Ć. nie zwrócili się też o udzielenie informacji o ewentualnych zobowiązaniach T. Ć. związanych z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą do miejscowych sądów. Tymczasem tak w Sądzie Rejonowym w Przasnyszu, jak i w Sądzie Gospodarczym w Ostrołęce w latach 2011 – 2014 zapadły przeciwko T. Ć. liczne prawomocne orzeczenia zasądzające od niej kwoty pieniężne.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13 Sąd Okręgowy w Gdańsku nakazał T. Ć. aby zapłaciła powodowi kwotę 84.100,76 złotych z odsetkami ustawowymi oraz koszty sądowe. Nakaz ten uprawomocnił się bez zaskarżenia i został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Wynikająca z niego wierzytelność nie została zaspokojona w żadnej części. Mimo zbycia tej wierzytelności, aktualnie, na skutek dokonanej cesji zwrotnej, w dalszym ciągu wierzycielem pozostaje powód.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że w sprawie o roszczenia z art. 527 i nast. k.c. legitymację bierną ma jedynie kontrahent dłużnika lub jego następca prawny pod tytułem ogólnym. Pozwaną w procesie ze skargi pauliańskiej nie może być zatem dłużniczka T. Ć.. Pozwanym w takim procesie nie może być także L. Ć., który umową z dnia 20 maja 2013 roku zbył tę nieruchomości, jako jej współwłaściciel.

Sąd I instancji wskazał, że uwzględnienie powództwa ze skargi pauliańskiej uwarunkowane jest dokonaniem przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, działaniem dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli oraz wiedzą lub możliwością (przy zachowaniu należytej staranności) dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią, przy czym wszystkie te przesłanki muszą być spełnione łącznie.

Sąd ten nie miał wątpliwości, że na skutek umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku pozwani A. Ć. i G. Ć. uzyskali korzyść majątkową oraz że umowa z dnia 20 maja 2013 roku została zawarta z pokrzywdzeniem powoda, jako wierzyciela. T. Ć. wyzbyła się wówczas wartościowego składnika jej majątku, umożliwiającego pokrycie zobowiązań wobec powoda. Liczne egzekucje prowadzone przeciwko niej z wniosków innych wierzycieli, skierowane do ruchomości, wierzytelności oraz rachunku bankowego okazały się bezskuteczne. Nie można również przyjąć, że z przedmiotowej umowy uzyskała ona środki pozwalające na zaspokojenie powoda.

Zdaniem Sądu Okręgowego, dłużniczka T. Ć., zawierając umowę sprzedaży nieruchomości, działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli gdy wie, że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie. Nie musi przy tym mieć zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli, czy też określonego wierzyciela, a do przyjęcia, że dokonywał czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli wystarczy by takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. T. Ć. miała świadomość posiadania licznych zobowiązań względem różnych wierzycieli oraz możliwości ich pokrzywdzenia wskutek zbycia ostatniego, mającego wymierną wartość, składnika jej majątku. Prowadzona przez nią działalność gospodarcza już wcześniej okazała się nierentowna, a zaprzestała jej prowadzenia w tym samym dniu, w którym zbyła praktycznie jedyny należący do niej i przejawiający jakąkolwiek wartość majątek. Od chwili zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku niemożliwe stało się skuteczne prowadzenie egzekucji przeciwko niej.

Uwzględnienie powództwa wobec pozwanego A. Ć. i pozwanego G. Ć. uwarunkowane było więc wykazaniem przez powoda, że pozwani A. Ć. i G. Ć. wiedzieli, iż dłużniczka działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli lub przy dołożeniu należytej staranności mogli się o tym dowiedzieć. W ocenie Sądu Okręgowego nie można przyjąć, że pozwany A. Ć. i pozwany G. Ć. wiedzieli, iż T. Ć. zawierając umowę sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Na brak takiej wiedzy pozwanego A. Ć. i pozwanego G. Ć. wskazuje rzeczywiste zerwanie, od kilku lat, więzi rodzinnych pomiędzy nimi. Pozwani ci nie wiedzieli więc o niewypłacalności T. Ć. i mogli nie wiedzieć, że złożona im oferta nabycia nieruchomości może zmierzać do udaremnienia skutecznego dochodzenia roszczeń licznych wierzycieli.

Jednocześnie jednak, zdaniem Sądu Okręgowego, pozwani A. Ć. i G. Ć., którzy wiedzieli o prowadzonej przez T. Ć. działalności gospodarczej i mogli uzyskać informacje także o jej licznych, niewykonanych zobowiązaniach, nie okazali elementarnej troski o własne interesy, nie sprawdzając wszechstronnie rzeczywistych motywów poczynań ich matki. Z niewyjaśnionych przyczyn ograniczyli się oni do zasięgnięcia informacji o zadłużeniach matki u jednego tylko komornika sądowego, i to prowadzącego małą kancelarię, położoną poza powiatem (...), nie zwrócili się też o stosowne informacje do sądów. Sąd podkreślił też, że w dniu zawarcia przez strony przedmiotowej umowy T. Ć.

zakończyła prowadzenie działalności gospodarczej, a przecież nie kończy się działalności gospodarczej, z której osiąga się zyski. Pozwani powinni więc przewidywać, że sprzedająca posiada jeszcze inne nieuregulowane zobowiązania, a, przy zachowaniu należytej staranności, mogli się o nich dowiedzieć i wywieść wnioski o działaniu przez T. Ć. na szkodę jej wierzycieli.

Sąd I instancji uznał również, że choć dłużnikiem powoda jest tylko T. Ć., uzasadnione jest uznanie za bezskuteczną, zgodnie z żądaniem powoda, całej umowy sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku. Wskazał, że rozstrzygnięcie takie nie determinuje skierowania egzekucji do całej nieruchomości, do tego bowiem potrzebny będzie tytuł wykonawczy zaopatrzonej w klauzulę wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika na podstawie art. 787 k.p.c. W ocenie Sądu, uznaniu za bezskuteczną całą umowę sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku nie sprzeciwia się to, że Sąd Rejonowy w Przasnyszu ustanowił z dniem 4 stycznia 2012 roku pomiędzy L. Ć. a T. Ć. rozdzielną majątkową. (...) objęte umową sprzedaży z dnia 20 maja 2013 roku stanowiły majątek wspólny T. Ć. i L. Ć.. Z chwilą ustanowienia rozdzielną majątkową ustala bezudziałowa wspólność majątkowa małżeńska, nie dokonano jednak podziału majątku wspólnego. W dacie zawierania umowy małżonkowie byli współwłaścicielami objętej nią nieruchomości, a nie zostało obalone domniemanie równości udziałów obojga małżonków w zbywanym majątku. Wobec tego, że zobowiązania pozwanej wobec powoda powstały z czynności prawnej w ciągu 2012 roku, to na podstawie art. 41 § 1 k.r.i.o. nie sposób wykluczyć możliwości zaspokojenia powoda z majątku wspólnego, który, na skutek wyroku Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 18 kwietnia 2012 roku, przekształcił się ze współwłasności bezudziałowej we współwłasność udziałową z udziałami po 1/2 części na rzecz T. Ć. i na rzecz L. Ć.. O ile zmiana statusu prawnego nieruchomości nastąpiła po powstaniu zobowiązania, egzekucja długu powstałego w okresie wspólności majątkowej może być skierowana do całej nieruchomości stanowiącej w chwili powstania tego długu przedmiot wspólności majątkowej.

Końcowo Sąd Okręgowy wskazał, że choć umową sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku została objęta działka numer (...), to jednak żądanie powoda ze skargi pauliańskiej dotyczyło jedynie działek o numerach (...). Dlatego zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c. Sąd nie objął wyrokiem działki numer (...).

Sąd I instancji obciążył pozwanych A. Ć. i G. Ć. obowiązkiem zwrotu na rzecz powoda kosztów procesu, a na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych T. Ć. i L. Ć..

Apelację od tego wyroku, w części uwzględniającej powództwo wywiedli pozwani A. Ć. i G. Ć., zarzucając:

1. naruszenie art. 527 § 1 i § 3 k.c. poprzez nieprawidłowe zastosowanie w błędnie ustalonym stanie faktycznym, poprzez ustalenie, że pozwani wiedzieli o istnieniu zobowiązania T. Ć. względem powoda, a przy zawieraniu umowy sprzedaży działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela,

2. naruszenie art. 217 k.p.c., art. 227 k.p.c. i art. 233 § 2 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych na okoliczności mające istotne znaczenie dla ustalenia rzeczywistego stanu faktycznego, a w konsekwencji rozpoznania i rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, w tym w szczególności wniosków wskazanych w piśmie procesowym z dnia 8 marca 2015 roku (tj. o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków A. K. i B. R. - pracowników MOPS w C. - na okoliczność złych relacji panujących w rodzinie Ć., w szczególności konfliktu pomiędzy T. Ć. a L. Ć. i synami, który doprowadził ostatecznie do rozpadu rodziny, jak również o ponowne zwrócenie się do Komisariatu Policji w C. o udzielenie informacji czy w rodzinie Ć. była prowadzona procedura niebieskiej karty, a jeżeli tak, to w jakim okresie oraz zwrócenie się o udostępnienie dokumentów sporządzonych w ramach procedury niebieskiej karty - celem dopuszczenia dowodu z ich treści na okoliczności jak wskazane powyżej) – co skutkowało przyjęciem przez Sąd, iż pozwani A. Ć. i G. Ć. w chwili zawierania umowy sprzedaży nieruchomości, ze względu na bliskie relacje z T. Ć. (bliskie więzy rodzinne), posiadali wiedzę o ciążących na T. Ć. zobowiązaniach i działali ze świadomością pokrzywdzenia powoda - wierzyciela T. Ć., podczas gdy relacji pomiędzy pozwanymi w rzeczywistości nie było

w konsekwencji powyższego Sąd I instancji pozbawił pozwanych A. Ć. i G. Ć. możliwości dowiedzenia okoliczności, z których wywodzili oni korzystne dla siebie skutki prawne, a tym samym naruszył normę wynikającą z art. 6 k.c. i art. 3 k.p.c.,

3. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów, mającej negatywny wpływ na rozpoznanie niniejszej sprawy, poczynione ustalenia faktyczne i prawne, a ostatecznie skutkującej wydaniem niekorzystnego dla pozwanych A. Ć. i G. Ć. rozstrzygnięcia, w szczególności w tym zakresie, że:

- pozwani A. Ć. i G. Ć. przy dokonywaniu zakwestionowanej przez powoda czynności prawnej działali ze świadomością pokrzywdzenia powoda oraz nie dochowali należytej staranności w zakresie ustalenia, czy T. Ć. na chwilę planowanej czynności sprzedaży nieruchomości posiadała nieuregulowane zobowiązania, gdyż obaj pozwani A. Ć. i G. Ć. podejmowali szereg czynności w celu ustalenia zakresu i wysokości zadłużenia T. Ć. wobec jej wierzycieli, podczas gdy jednoznacznie zostało wykazane, że pozwani A. Ć. i G. Ć. przed przystąpieniem do notarialnej umowy sprzedaży długo się do niej przygotowywali, podchodzili do niej ostrożnie, wycofywali się, dokonywali spłat poszczególnych wierzycieli T. Ć. oraz zasięgaliby informacji o toczących się postępowaniach komorniczych, co potwierdziły również zeznania notariusza A.K. i T. I. (2),

- dokonana czynność prawna sprzedaży jest bezskuteczna w całości wobec powoda, w sytuacji gdy T. Ć. i L. Ć. mieli ustanowioną rozdzielność majątkową z dniem 4 stycznia 2012 roku (wyrok Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 18 kwietnia 2012 roku w sprawie III RC 2/12) i rzeczywiście dokonali sprzedaży przysługującej im po 1/2 części nieruchomości opisanej w umowie sprzedaży nieruchomości - akt notarialny Repertorium(...), nie zaś połowy przysługującego im udziału we współwłasności,

- nieuwzględnienie okoliczności, iż zobowiązanie T. Ć. względem powoda powstało dopiero po ustanowieniu przez T. Ć. i L. Ć. na drodze sądowej rozdzielności majątkowej, a zatem rzeczywiście wspólność majątkowa małżeńska nie istniała, więc zawarta umowa sprzedaży nieruchomości ewentualnie może być bezskuteczna względem powoda jedynie w zakresie, w jakim T. Ć. dokonała sprzedaży swojej 1/2 części nieruchomości, czyli po 1/4 dla pozwanych A. Ć. i G. Ć.,

4. błędy w ustaleniach faktycznych - w szczególności błędne przyjęcie, że:

- pozwani A. Ć. i G. Ć. wiedzieli, że T. Ć. była dłużniczką powoda, podczas gdy pozwani wiedzy takiej nie posiadali, a wręcz przeciwnie posiadali od T. Ć. informację o całkowitym wywiązaniu się przez nią z ciężącego na niej zobowiązania względem powoda, gdyż jak wskazała sama T. Ć. nie wiedziała ona o wytoczeniu powództwa, a należność uregulowała jeszcze przed faktycznym wytoczeniem powództwa,

- rzeczywiście zatem Sąd meriti błędnie ustalił stan faktyczny, iż w sytuacji istnienia w obrocie prawnym tytułu wykonawczego wydanego na rzecz powoda przeciwko T. Ć., nawet pomimo całościowej spłaty przez nią jej zobowiązania, dokonując wspólnie z L. Ć. sprzedaży nieruchomości w drodze umowy z dnia 20 maja 2013 roku - akt notarialny Repertorium(...), działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, a jej synowie pozwani A. Ć. i G. Ć. o tym wiedzieli lub mogli się dowiedzieć przy zachowaniu należytej staranności,

- dokonana czynność prawna sprzedaży jest bezskuteczna w całości wobec powoda, w sytuacji gdy T. Ć. i L. Ć. mieli ustanowioną rozdzielność majątkową z dniem 4 stycznia 2012 roku (wyrok Sądu Rejonowego w Przasnyszu z dnia 18 kwietnia 2012 roku w sprawie III RC 2/12) i rzeczywiście dokonali sprzedaży przysługujących im po 1/2 części nieruchomości opisanej w umowie sprzedaży nieruchomości - akt notarialny Repertorium(...), nie zaś połowy przysługującego im udziału we współwłasności, czyli każdemu z pozwanych A. Ć. i G. Ć. T. Ć. i L. Ć. sprzedali po 1/2 części posiadanej przez nich nieruchomości.

W oparciu o te zarzuty pozwani wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie uchylenia

zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, godząc się też w zasadniczej części z wyrażonymi przez ten Sąd ocenami prawnymi.

Odnosząc się do apelacji w pierwszej kolejności trzeba wskazać, że nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 217 k.p.c., art. 227 k.p.c. i art. 233 § 2 k.p.c. przez oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwanych na okoliczność złych relacji panujących w rodzinie Ć. i nie utrzymywania kontaktów przez członków tej rodziny. Sąd I instancji ustalił bowiem, zgodnie z twierdzeniami pozwanych, że pomiędzy członkami rodziny Ć. panowały złe relacje, że przez dłuższy czas pozwani A. Ć. i G. Ć. nie utrzymywali kontaktów z ich matką T. Ć.. Co więcej, uznał również, że relacje pomiędzy pozwanymi A. Ć. i G. Ć. a ich matką T. Ć. były na tyle złe, że nie działa przewidziane w art. 527 § 3 k.c. domniemanie wiedzy osoby będącej w bliskim stosunku z dłużnikiem, która wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd I instancji nie naruszył też art. 233 § 1 k.p.c. uznając, że zebrane w sprawie dowody dają wystarczającą podstawę do stwierdzenia zaistnienia przewidzianych w art. 527 § 1 k.c. przesłanek skargi pauliańskiej.

Przede wszystkim Sąd ten trafnie uznał, że powód posiada w stosunku do T. Ć., potwierdzoną nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13, wierzytelność w kwocie 84.100,76 złotych z ustawowymi odsetkami oraz, że wierzytelność ta istniała już w chwili zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości, a także w chwili wytoczenia powództwa o uznanie tej umowy za bezskuteczną w stosunku do powoda, jak i w dacie zamknięcia rozprawy przed Sądem I instancji. Nie ulega też wątpliwości, że wierzytelność ta istniała również w dacie zamknięcia rozprawy przed Sądem Apelacyjnym, bowiem zarzut, że T. Ć. uregulowała zadłużenie względem powoda jeszcze przed wydaniem przez Sąd Okręgowy w Gdańsku nakazu zapłaty w sprawie IX GNc 462/13 nie mógł odnieść skutku w niniejszym postępowaniu. W postępowaniu tym nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13 korzysta bowiem z powagi rzeczy osądzonej (art. 365 § 1 k.p.c.).

Inną rzeczą jest, że z zebranych w sprawie dowodów nie wynika, by przed wydaniem w/w nakazu zapłaty, ale również w innym czasie T. Ć. w jakiegokolwiek części zaspokoila wierzytelność powoda, potwierdzoną tym orzeczeniem.

Sąd I instancji trafnie uznał też, że umowa sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku, wskutek której pozwani A. Ć. i G. Ć. uzyskali korzyść majątkową, została zawarta z pokrzywdzeniem powoda i że pokrzywdzenie to istniało w chwili wystąpienia powoda ze skargą pauliańską oraz w chwili orzekania przez Sąd w przedmiocie tej skargi pauliańskiej. Umową z 20 maja 2013 roku T. Ć. wyzbyła się wartościowego składnika majątkowego i z pewnością czynność ta pogłębiła istniejący już stan jej niewypłacalności, o której świadczą liczne bezskuteczne egzekucje prowadzone z wniosków innych wierzycieli niż powód, skierowane do różnych składników majątkowych, a – jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy – nie można uznać, iż z przedmiotowej transakcji dłużniczka uzyskała środki pozwalające na zaspokojenie powoda.

Skarżący nie zdołali też podważyć stanowiska Sądu Okręgowego, że T. Ć. zawierając umowę sprzedaży nieruchomości działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Niewątpliwie posiadała ona liczne zobowiązania względem różnych wierzycieli o których wiedziała. To natomiast, że, jak twierdzi, nie wiedziała o nakazie zapłaty Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2013 roku w sprawie IX GNc 462/13, nie oznacza, że nie wiedziała, iż posiada zobowiązanie względem powoda. Nie zostało też wykazane – jak zaznaczono powyżej – że zaspokoila tę wierzytelność. T. Ć. znała też, co najmniej w granicach ewentualności, skutki zawartej przez nią umowy sprzedaży nieruchomości z

dnia 20 maja 2013 roku, którą wyzbyła się w zasadzie jedyne wartościowe składniki majątkowe - a mianowicie, że co najmniej pogłębi ona trudności jej wierzycieli z zaspokojeniem ich wierzytelności.

Sąd I instancji nie ustalił też, że apelujący wiedzieli o ciążących na T. Ć. zobowiązaniach i że działali oni ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Sąd ten – wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżących – przyjął natomiast, że A. Ć. i G. Ć. nie wiedzieli o niewypłacalności T. Ć., ani, że zawierając z nimi umowę sprzedaży nieruchomości z dnia 20 maja 2013 roku działała ona ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jednocześnie jednak uznał, że pozwani ci, przy zachowaniu należytej staranności, mogli się o tym dowiedzieć, i z takim stanowiskiem, w ocenie Sądu Apelacyjnego, należy się zgodzić.

Pozwanym A. Ć. i G. Ć. – wbrew stanowisku Sądu I instancji – nie sposób skutecznie zarzucić, że o udzielenie informacji o zobowiązaniach T. Ć. nie zwrócili się do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Przasnyszu P. W., czy też do Sądu Rejonowego w Przasnyszu i Sądu Rejonowego w Ostrołęce. Tak bowiem komornicy, co wynika z art. 20 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (j.t. Dz. U. z 2015 roku, poz. 790 z późn. zm.), jak i sądy, nie mają podstaw prawnych, ani tym bardziej obowiązku udzielania osobom trzecim informacji o prowadzonych przez nich sprawach.

Tym niemniej, co oczywiste, pozwani mogli uzyskać informacje o niezaspokojonych zobowiązaniach T. Ć. chociażby z dokumentacji finansowej związanej z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą, o udostępnienie której, w okolicznościach tej sprawy, mogli się zwrócić do matki, a w razie odmowy wyciągnąć z tego odpowiednie wnioski. Mając świadomość, że prowadziła ona działalność gospodarczą i posiada w związku z tym jakiegokolwiek niespłacone zobowiązania, a także, że działalność ta okazała się nierentowna i zamierza ją zakończyć (co wynika choćby z treści aktu notarialnego oraz z okoliczności przyznanych), jako potencjalni nabywcy jej majątku powinni byli wykazać się daleko posuniętą ostrożnością. Z obowiązku tego w żadnym razie nie zwalniały pozwanych złe relacje panujące między nimi a ich matką T. Ć., a wręcz przeciwnie – uzasadniały one stosunkowo niski poziom zaufania do niej, jako kontrahenta.

Sąd Apelacyjny nie podzielił natomiast stanowiska Sądu I instancji, że żądanie pozwu zasługiwało na uwzględnienie w całości. Rozdzielność majątkowa pomiędzy małżonkami Ć. istniała, z mocy skutecznego erga omnes orzeczenia sądu Rejonowego w Przasnyszu, do 4 stycznia 2012 roku, i z tym dniem bezudziałowa wspólność majątkowa przekształciła się we współwłasność w częściach ułamkowych, z udziałami po 1/2 części. Ponadto, co bezsporne, dłużnikiem powoda jest tylko jedno z małżonków - T. Ć., przy czym – jak wynika z twierdzeń powoda jak i z materiału dowodowego - zobowiązania, których ochrony powód domaga się w niniejszym postępowaniu, powstały już po ustanowieniu rozdzielności majątkowej. Zgodnie z art. 41 § 3 k.r.o. jeżeli wierzytelność dotyczy majątku osobistego jednego z małżonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia tylko z majątku osobistego dłużnika oraz ze składników majątku wspólnego w tym przepisie wymienionych, do których nie należy udział w części ułamkowej w prawie własności nieruchomości. W takiej sytuacji, nie sposób uznać, że – jak błędnie założył Sąd I instancji – powód mógłby, na podstawie art. 41 § 1 k.r.o., skierować egzekucję do majątku objętego umową sprzedaży z dnia 20 maja 2013 roku, w tym do udziału w części ułamkowej przysługującego L. Ć.. Wobec powyższego za bezskuteczną w stosunku do powoda należało uznać zawartą przez pozwanych umowę jedynie w zakresie sprzedaży udziału w 1/2 części w prawie własności nieruchomości należącego do dłużniczki powoda T. Ć., a dalej idące powództwo i apelację oddalić – o czym orzekł Sąd Apelacyjny zmieniając orzeczenie Sądu Okręgowego na podstawie art. 386 § 1 k.p.c..

Korekta rozstrzygnięcia Sądu I instancji w przedmiocie żądania głównego skutkowała również zmianą orzeczenia tego Sądu o kosztach procesu. Ostatecznie powód wygrał proces w pierwszej instancji w około 50% i dlatego pozwani A. Ć. i G. Ć., stosownie do art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., winni zwrócić powodowi koszty postępowania przed Sądem Okręgowym w kwocie 3.911,50 złotych.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto mając na uwadze treść art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. i art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c.. Pozwani wygrali proces w drugiej instancji w około 50%. W postępowaniu apelacyjnym ponieśli oni opłatę sądową od apelacji w kwocie 4.206 złotych, a będąc współuczestnikami materialnymi mogą też domagać się rozliczenia jednego wynagrodzenia

reprezentującego ich w postępowaniu odwoławczym adwokata w kwocie 2.700 złotych, ustalonej na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 461 z późn. zm.) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokacie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800). Z kolei powód w postępowaniu apelacyjnym poniósł wynagrodzenie reprezentującego go radcy prawnego w kwocie 2.700 złotych ustalonej na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 490 z późn. zm.) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804).

Powód winien zatem zwrócić pozwanym A. Ć. i G. Ć. koszty postępowania odwoławczego w kwocie 2.103 złotych.

(...)